

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

SENSE CUMPLIMENTS

—¿Qui era aquell que t' ha saludat?
—Un altre beneyt que també 'm vé molt al darrera.

CRÓNICA

Per no adherirse LA ESQUELLA á l' idea *benéfica tauromáquica* de un estimat colega crech haver donat arguments prou poderosos en ma passada crónica... Y ara confessaré que he rebut un solemne desengany, en quant me figurava que *El Liberal* m' hauria donat las gracias may siga sino pel bon desitj que vaig expressar de que la gran corrida que té preparada per demá passat diumenje alcansi l' éxit que 's proposa y deixi rendiments quantiosos aplicables á la extinció de la mendicitat, aixís com també per la idea que se 'm vá ocorre de que podia crearse ab els productes líquits de la corrida una brigada permanent de *extinció de la mendicidad*, l' únich medi eficás que 's trobará sens dupte, pera netejar definitivament els carrers de Barcelona de la plaga de *pobres professionals* que 'ls infestan procedents de tots els confins de la Península.

¡Vana ilusió la que m' havia forjat!

Las gracias qu' esperava s' han convertit en un sens fi de planys amarchs, y de reticencias encaminadas á molestar á la premsa, que no combrega (¿se diu aixís?) en els seus ideals *benéfich tauromáquichs*.

Perque han de saber, estimats lectors, que lo que mou á la casi totalitat de la premsa barcelonina á no posarse al costat de *El Liberal* ab armas y bagatjes, ó siga ab espasas y muletas, es l' enveja, res mes que la malehida enveja. Si, senyors; no podém reprimir l' enveja, sobre tot davant de l' originalitat de la idea concebuda pel nostre estimat colega, perque, desenganyinse, en aquest país de toros, may se li havia ocorregut á ningú aixó de organisar una corrida de beneficencia. *El Liberal* es el Colón á qui 's deu el descobriment de aquest nou hemisferi del mapa-mundi moral y benéfich... y está clar, els petits, els impotents li tenim una enveja que se 'ns xucla.

¡Sembla mentida que aixó 's digui en lletres de motllo!

Pero *El Liberal* te una gran desgracia, la de no coneixer el terreno que trepitja. Mes de sis mesos conta ja de vida á Barcelona, y no ha descubert encare la psicologia del poble barceloní.

Si estés en íntima comunió ab l' ánima de un poble reflexiu qu' encare que tingui dos plassas de toros, no es ni será may tauromaco com ho son ab exclusiu imperi en casi tot lo restant d' Espanya, y que ademés sab calcular, no hauria encomanat á una festa de sanch y caríssima per afegidura la realisació de un pensament benéfich. Tant mes quant no hi ha recort de que una corrida de beneficencia haja deixat aquí productes líquits que tingan punt de comparació ab els immensos gastos per ella ocasionats. Si no cobressin las empresas, ni 'ls ganaders, ni 'ls toreros, menos mal; pero, com que cobran y cobran bé resulta que 'ls primers pobres espléndidament socorreguts son ells... uns pobres que practican la caritat segóns l' irónich aforisme: «La caritat ben entesa comensa per hu mateix.»

* *

Pero ja ho havém dit: *El Liberal* no coneix encare, ni es fácil que conega may la psicologia del nostre poble.

D' altra manera no hauria correspost á la generositat de algunas personas que li han enviat sumas mes ó menos importants per la corrida, posant el séu retrato en el periódich com dihent:—Mireulos qué guapos y qué rumbosos!—Naturalment que aixó estimula la vanitat; pero com aquest sentiment en el

fondo es el qu' está més renyit ab la caritat verdadera, bé pot donarse 'l cas de que algunas personas que haurian obert la má l' hajan closa de por de veure's en efígie en las columnas de *El Liberal*.

Qualsevol diria que 'l nostre estimat colega, ab la major bona fé aixó sí, pero portat de las sevas immoderadas aficcions al espectacle nacional, ha ofert á manera de aperitiu, una corrida de personas benéficas en las sevas columnas, com á prefaci de la corrida de toros del Saltillo que té preparada per demá passat, diumenje.

Com tampoch—de coneixer la psicologia del nostre poble—hauria donat motiu á qu' en plé Consistori s' armés una verdadera corrida entre regidors partidaris y enemichs del toreig, com la que vá haverhi l' altre día, en la qual el pobre Senyor Amat, tan amich de no indisposarse ab ningú y molt menos ab *El Liberal*, vá actuar de manso.

Enhorabona que 'l nostre estimat colega, digne representant de la beneficencia-tauromáquica ó de la tauromaquia-benéfica, hagués limitat las sevas pretencions á demanar al Ajuntament, pera 'l millor esplendor de la corrida que prepara, la banda municipal y tots els adornos que l' Ajuntament posseheix, inclús els domassos últimament estrenats, més dignes per cert de una Plassa de toros que de adornar els balcones de la Casa comunal... Aixó estava en regla. Pero may *El Liberal* havia de permetre que de las exhaustas arcas comunals n' eixís ni un céntim per engroixir el fondo de la corrida. Altras atencions més importants té l' Ajuntament de Barcelona que la de subvencionar corridas de toros per benéficas que siguin.

Perque ¿qué 's dirá de un Ajuntament que constant entre un dels seus encárrechs l' extinció de la mendicitat, dona una suma á un periódich, perque aquest després de passarla per la Plassa de toros (el temple de la consagració) la dediqui al cumpliment del encárrech que l' Ajuntament no sab cumplir?

¡Bonich favor s' ha fet l' Ajuntament y bonich favor li ha fet fer *El Liberal*!

Ja ho veu el nostre estimat colega: no la coneix la psicologia del poble de Barcelona!

Decididament, en Mir, ab sas impresions de Mallorca ha tingut un éxit dels que deixan fonda marca en la carrera de un artista.—Aixó es hermós, espléndit, sentit y expressat ab tota l' ánima!—diuhen els espectadors inteligents al davant de aquellas telas vibrants, de las quals l' entusiasme se 'n desborda.

—Aquests quadros de 'n Mir fan mal á tots els altres que se 'ls hi posin al costat!—exclaman alguns artistas reconeguent l' empenta vigorosa del viril artista, á qui no deixan de admirar per lo que val.

En Mir ha fet una rápida carrera. No conta encare trenta anys. Pertany á las darreras fornadas; pero quan molts dels seus companys vacilavan en busca de lo personal, de lo nou, de lo moderníssim, ell ja trobava 'l camí, y 'l seguía briós y segur, ab obras impresionistas, que li valfan medallas en las exposicions de Barcelona y de Madrit y l' adquisició de algunas per las corporacions oficials.

Dos cosas singularisan al artista: haver tingut que lluytar, pera ser pintor, ab l' oposició de sa familia, empenyada en dedicarlo al comerç: y haver seguit per impuls expontani las corrents dels més celebrats impresionistas francesos, sense haver tingut may ocasió de veure una sola de las obras de aquests mestres, puig en Mir, á horas d' ara, no ha sortit may d' Espanya. Tot lo qu' es, tot lo que fa s' ho deu

PROPAGANDA ELECTORAL

á sí propi, lliure per complert de l' obsessió de las imitacions.

Es un artista de cap á peus.

Son carácter adust, son aspecte farreny, amagan un talent inmens y una penetració poderosa de la naturalesa en sos espectacles espléndits en los quals vibra l' armonía de la llum y 'l color. Tal com vesteix sembla un obrer, y he sentit á dir—no sé si será veritat—que allá á Mallorca, quan se 'n anava al camp á pintar, més de una vegada 'ls civils li havían fet ensenyar la cédula.

Com á artista independent, que sab bé lo que 's fa, donantseli'n un pito de que l' entenguin ó no, la seva pesadilla es el burgés indocte, que quan no se li ofereixen coses fetas ab motllo, arrufa 'l nas ó fa escarafalls.

Un de aquests li comprava un día un paissatje; pero ab una condició, que li havia de posar unas ocas; un altre li encomaná un seu retrato, pero avants de admétre'l va exigir que li retoqués un ull, que segons ell no estava prou bé... En Mir va donarlos gust, per no perdre 'l seu treball; pero tingué la humorada de tractarlos de artista á burgés: sense com va ni com costa, sense ni menos necessitarlos, á l' un y al altre 'ls hi enmatllavá quatre duros. ¡Ben fet! Per aixó son els burgesos. Y ab aquest rasgo 'ls va dir que ho eran y que com á tals ell els considerava.

El més bonich es un altre, que parat davant de un dels seus paissatjes, no feya més que dir:

—No sé... no l' acabo d' entendre... no 'l veig... no 'l veig bé...

Y de aquí no sortía.

Empipat en Mir, acabá per dirli ab fingida serietat:

—Naturalment que no 'l veu bé, si no 'l mira com s' ha de mirar. Els meus paissatjes s' han de mirar aixís, per entre mitj de las camas...

Y ajupintse, l' obliga á ajupirse també per mirar l' obra per entre

Els carca-catalanistas passejant el programa.

mitj de las camas, y lo més bonich es que anava dihent:

—¡Caramba!... Sí... Té molta rahó... Aixís el veig bé... Es realment hermós!...

P. DEL O.

TARDOR

Las nits van allargantse,—los días son mes curts; los raigs del sol la forsa—del estiu han perdut: per xó sovint las boyras—s' extenen per damunt la terra, duhent la pluja—que ve á aixamplar lo curs dels rius que tot s' ho emportan—ab son furiós impuls.

De la teulada humida—ja l' aureneta 'n fuig envers altrás comarcas—enllá del mar mes lluny; las flors que té per gala—l' estiu, també han caygut com van cayent dels arbres—las fullas que se 'n dú lo vent arrossegantlas—per sobre 'l fanch impur.

Com han finit las festas—majors y 'l seu tribull y ja atractius no tenen—del poble las costums, los forasters desertan—cap á ciutat ab gust per continuar la tasca—que van deixar els urs y els altres per al aula—seguir un altre curs.

Dels boscos y las vinyas—sols torban la quietut los cassadors alegres—pujant y baixant puigs, acompanyats dels gossos—que alsan ab sos lladruchs la cassa que al sentirlos—esporuguida fuig del que per divertirse—rihent la mort li dú.

Dels vells y 'ls malaltissos—que ab la tristesa als ulls lo sol ixen á pendre—quan ab més forsa llú, com van cayent las fullas—també 'n cauhen alguns, pels qui al capvespre 's resa—quan per la vall retruny la veu de las campanas—que brandan pe'ls difunts.

Pe'ls pobles y masías—estivan los sechs fruyts y arranjan carns saladas—pe'l temps del fret mes crú y van omplint las botas—del ví que 's treu dels cups y per las grans diadas—tenir postres de gust, de ví y de bonas fruytas—l' arrop en la llar bull.

Las nits van allargantse—los días son mes curts; las golfas ben provehidas,—cellers no n' hi ha d' aixuts:

pera l' hivern las hortas—treuhen abundants fruyts. ¡Bon temps pera 'ls cors joves—cercar lo grat supluig ab que la nupcial cambra—convida al amor pur!

SIMÓN ALSINA Y CLOS

BON CONSELL

—Senyor doctor...

—Holal... ¿Qué li passa?

—Passarme, res. Pero 'l termómetro baixa, l' hivern s' acosta... y voldria que vosté 'm dongués un remey pera lliurarme del fret.

—¿Ne vol un d' infalible? Vájissen immediatament á Fernando Póo y no torni fins á primers de maig.

—No se 'n rigui, senyor doctor, que la cosa es séria. Si vosté fos tan fredolich com jo, no s' ho pendria aixís.

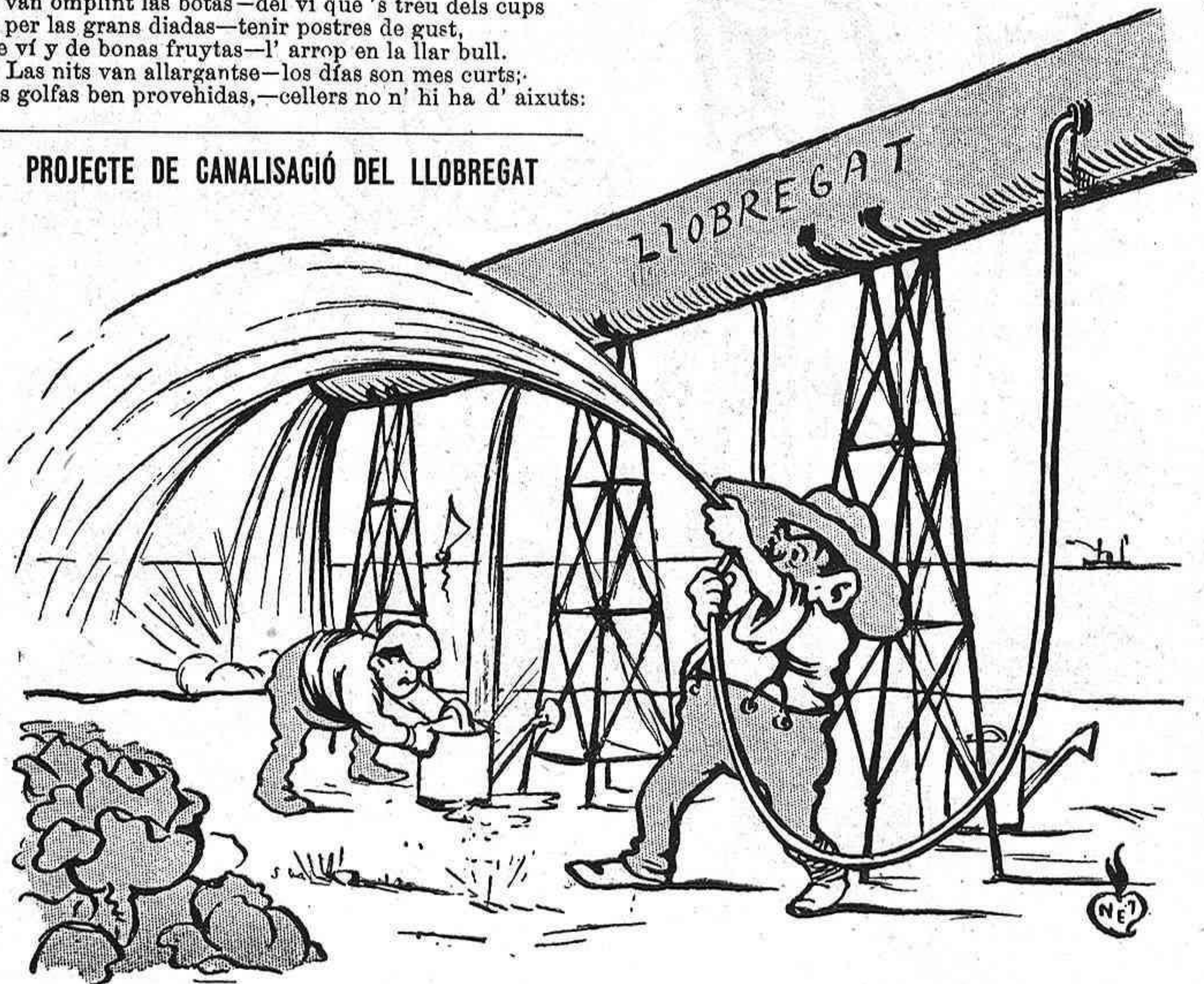
—A veure, explíquim totas las sevas tragerias. ¿Quin efecte li fá 'l fret? ¿Qué pateix de panallóns?

—No, senyor. Aparentment no se 'm coneix res: ni 'm surten panallóns, ni se 'm posa 'l nas vermell; pero 'm refredo de tal manera, que 's pot dir que desde 'l día de Tots-Sants fins que las aurenetas tornan el meu cos es un gelat.

—Bueno, no 's despacienti, tot ho arreglarém. Comensarém per dividir el tractament en dugas parts: l' home y la casa. ¿Cóm acostuma á vestir durant l' estació freda?

—¡Ay! Anant per aquests camins, no 'n sortirém pas. No es el traje lo que...

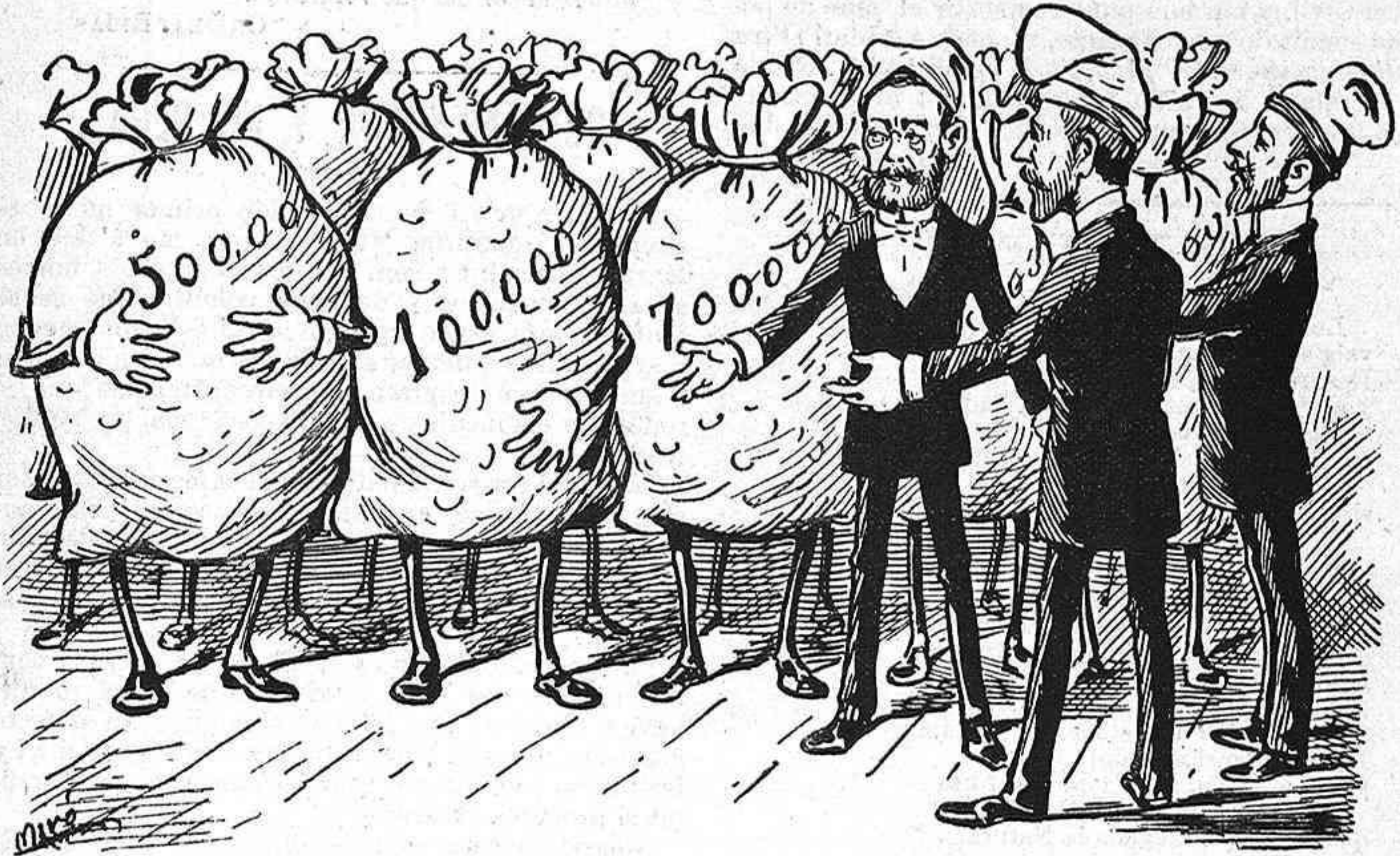
PROJECTE DE CANALISACIÓ DEL LLOBREGAT

Fora car, fora difícil,
sí, senyors, no ho ignorém;

pero de que fora cómodo,
nosaltres ne responém.

ESPERANT LA GRRRAN BATALLA

L' Estat major carca-catalanista passant revista á las sevas forsas electorals.

—Deixim dir á mí y no 'm repliqui. Per primera providencia, 's vestirà vosté interiorment tot de llana.

—Aixó ja ho faig anys há.

—¿Y no hi troba alivi?

—Ni gota. Hi arribat á posarme tres samarretas, l' una sobre l' altra.

—¿Y qué?

—No feya mes que tremolar.

—Es que tots els extrems son dolents. L' excés de roba treu al cos la seva elasticitat y 'l priva d' entrar en calor.

—Ja vaig maliciarho aixó, y per veure si era cert, vaig provar d' anar no mes ab dugas samarretas.

—¿Y?..

—Y va resultar que tremolava lo mateix que quan ne duya tres.

—Donchs pòsissen no mes una. Fet y fet, no hi ha res com lo natural.

—¿Pero no li dich que...

—Una y prou: obeheixi las mevas ordres. Ara passém al abrich exterior. ¿Qué sol portar vosté?

—Capa.

—Adopti 'l rus.

—Avans de portar capa n' havia portat, y dech confessar que no hi trobava 'l compte.

—¿No l' abrigava?

—Si fá ó no fá, com la capa d' avuy. Ab el rus tremolava, ab la capa tremolo... El meu destino es tremolar sempre.

—¿Per qué no proba 'l gabán?

—Perque no hi tinch fé.

—Donchs ha de tenirn'hi. Compris un gabán, ni massa ample ni massa estret, forrat de pells y guaranit també de pells al coll y á las mànegas...

—¿Y qué succehirá ab aquest gabán?

—Que 'l fret no podrá res ab vosté.

—Permetim que ho dupti. Un amich que 'n té un me l' ha deixat posar alguna vegada, y lo mateix que si 'l posés á un guarda-rodas.

—Potser la fredor li entra per las extremitats. ¿Qué hi porta als peus?

—Sabatas.

—¿Pero sabatas de qué?

—De pell, de doble sola, de lo mes reforstat que 's fá.

—No importa: han de ser d' un altra género. Compris un calsat suís, ab sola de feltre y plantilla de suro revestida de bayeta, y ja m' ho sabrá dir.

—Li adverteixo que aquesta mena de sabatas ja las he ensajadas.

—¿Y no li anavan bé?

—Gens absolutament.

—Potser es qüestió del cap.

—No ho cregui. Miris el barret que ara porto. ¿Sab qu' es aixó que hi ha á dins? Un manguito vell de la meva senyora. Y no obstant y 'l manguito, toquim, el cap gelat.

—No hi ha més; aquesta perdua general de calor ha de provenir de las condicions en que viu. ¿En quín pis está vosté?

—En segón: ni massa alt, ni massa baix.

—¿El té estorat?

—Estorat, alfombrat, tot lo que vulgui.

—¿Las escletxas, las junturas de balcóns y finestras...?

—Herméticament tapadas.

—¿Calefacció?

—Tinch calorífero, estufa, braserets pels peus y escalfadors pel llit.

—Y á pesar de tot aixó...

—El meu cos fret, sempre fret, continuament tremolant.

—Donchs amich meu, davant de lo que 'm diu, no puch fer més que donarli un consell.

—¿Y m' anirá bé?

—Si vosté té valor per seguirlo, li asseguro que sí.

—Digui; estich disposat á tot.

—Pues fassi lo següent: cada dematí al llevarse 's vesteix en quatre esgarrapadas y se 'n va al Pla

de Palacio. Al ser allí, 's coloca á la porta del Govern Civil, y tan bon punt veu sortir al jefe de policia seguit dels seus agents, se posa á cridar: ¡Viva la liquidación social! ¡Abajo todo lo existente!... Els de la secreta se li tirarán immediatament al damunt... y ja li asseguro jo que no tindrà fret en tot el día.

A. MARCH

RIMAS

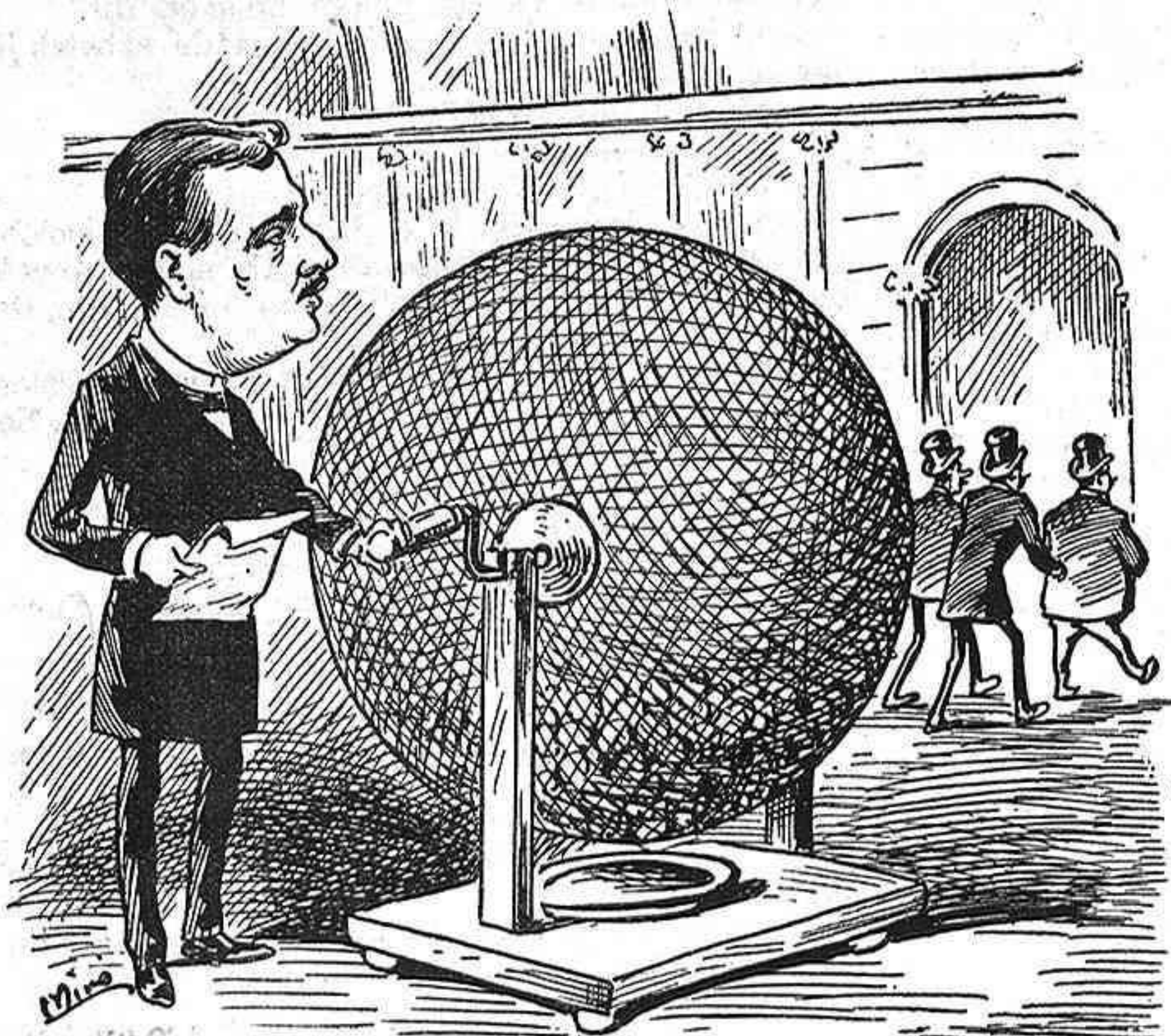
Lo jorn que 'm vas deixar
vaig somiar que en mos brassos te mirava...
Després al despertar sentí el dolor...
y al veurem tant soleta y olvidada
brollaren de mos ulls
dos silenciosas llágrimas
que encare avuy no sé
si n' eran de despit ó d' anyoransa,

Tots els arbres ensenyan la ossamenta...
La gebrada amortalla camps y vinyas
y en l' espay la terrosa cogullada
piuleja ab melangia.
Mon cor ja no batega ab l' ardidesa
ab que ho feya altres días...
No sé si el fret me 'l mata
ó si vol adormirse
per cobrar nou alé y tení mes forsa
quan retorni la vida;
quan despertí moguda la Natura
feta un gresol d' amor y de poesia.

La terra es molt petita per las donas
que sabem estimar ab tota l' ánima.
No 'ns es prou un planeta microscópich,
al nostre amor convé lo inagotable.

Ves que 'm fa qu' hi hagi homes en la terra
que 'm diguin que m' estiman ab fruició.

UN SAYNETE A LA CASA GRAN

La rifada del divendres,
ó l' urna dels desenganyys
ó en aquest món no hi ha ganga
que arribi á durar cent anys.

Ves que 'm fa... si l' amor que per mí senten
no viu al cor del que voldria jo.

ORIOLA. RIBAS

QUI AMENASSA Y NO PEGA...

Si digués que l' actual arcalde primer no m' es simpátich, mentiria. Me n' es, com me n' era en Martínez Domingo, com me n' son tots els homes senzills, modestos y de bona voluntat, que sense fanfarroneria, sense pose, fan sempre lo que poden y arriban fins á deixar entreveure que més farían si l' ambient que respiran, las circunstancias que 'ls rodejan y els medis de que disposan els ho permetessin.

Ja veu el senyor Amat que la confessió no pot ser més franca ni més explícita. Sense cap mena d' embut el declaro *persona grata*, y posat á fer declaracions, m' atreveixo á dir que respecte á aquest punt crech que la majoria dels barcelonins pensan lo mateix que jo.

Pero per alló de que fins el sol té tacas, y com més amichs més clars y qui 't vol bé 'l farà plorar, havent observat que 'l nostre arcalde té un defecte gravíssim, no vull passar un día més sense dirli y ferli notar lo molt que guanyaria la seva personalitat si procurés curarse'l.

Aquest defecte es la debilitat de carácter. El senyor Amat es un home tan excessivament débil, que arriban á passarli cosas com las següents:

Un día un' ánima piadosa l' avisa de que la companyia del tranvia d' Horta ha colocat en l' encreuament del carrer de Girona ab la Gran Vía dos pals de ferro, que enlletjeixen bastant el cop de vista d' aquell passeig.

—¿Sí?— diu l' arcalde:—Senyor enginyer municipal, dongui las ordres necessarias perque aquests dos pals desapareguin immediatament.

Y en efecte, fa ja alguns mesos que aquestas ordres van donarse, y 'ls dos pals continúan impávits en el mateix siti, rihentse de las ordenansas y del arcalde primer de Barcelona.

Segón cas:

En vista de la freqüencia ab que 'ls cotxes públichs anomenats *Condals* y *Catalanas* ocasionan desgracias sense que 'ls municipals puguin denunciarlas per la senzilla rahó de no portar cap d' ells el número reglamentari, el senyor Amat cita als representants de las dugas empresas y 'ls mana que incontinent numerin els seus carruatjes:

—Está bé: els posarém el número á dintre.

—No senyors: d' aquest modo com si no hi fos. S' ha de colocar á la part de detrás de la plataforma posterior.

—¡Ah, no pot ser! Alló ho tenim llogat per anuncis, y no 'ns convé perdre aquest ingrés.

—Pues á la ciutat no li convé que 'ls cotxes circulin en las condicions actuals. O pin-

LA SUSCRIPCIÓ A FAVOR DELS PERJUDICATS PEL LLOBREGAT
CÓM SE REPARTEIXEN ELS FONDOS

—Jo soch un pare de família que hi perdut la cullita, la casa, el bestiar...
—Aquí teniu cinch céntims.

tan vostés el número corresponent en el lloch que 'ls he indicat, ó dintre de quinze días els retiro el permís per anar pels carrers.

Aixís va manarse... y aixís no va ferse. Qualsevol que tingui ulls á la cara podrà veure avuy circular per aquests móns de Deu *Condals* y *Catalanas*, sense portar en la plataforma posterior el número que ab tanta formalitat els va exigir el nostre arcalde primer.

Tercer cas:

La *Societat Colombófila*, en virtut de concessions que datan del temps de Mari-Castanya, té á dintre del Parch de Barcelona un tros de jardí del qual sembla haverse'n fet mestressa.

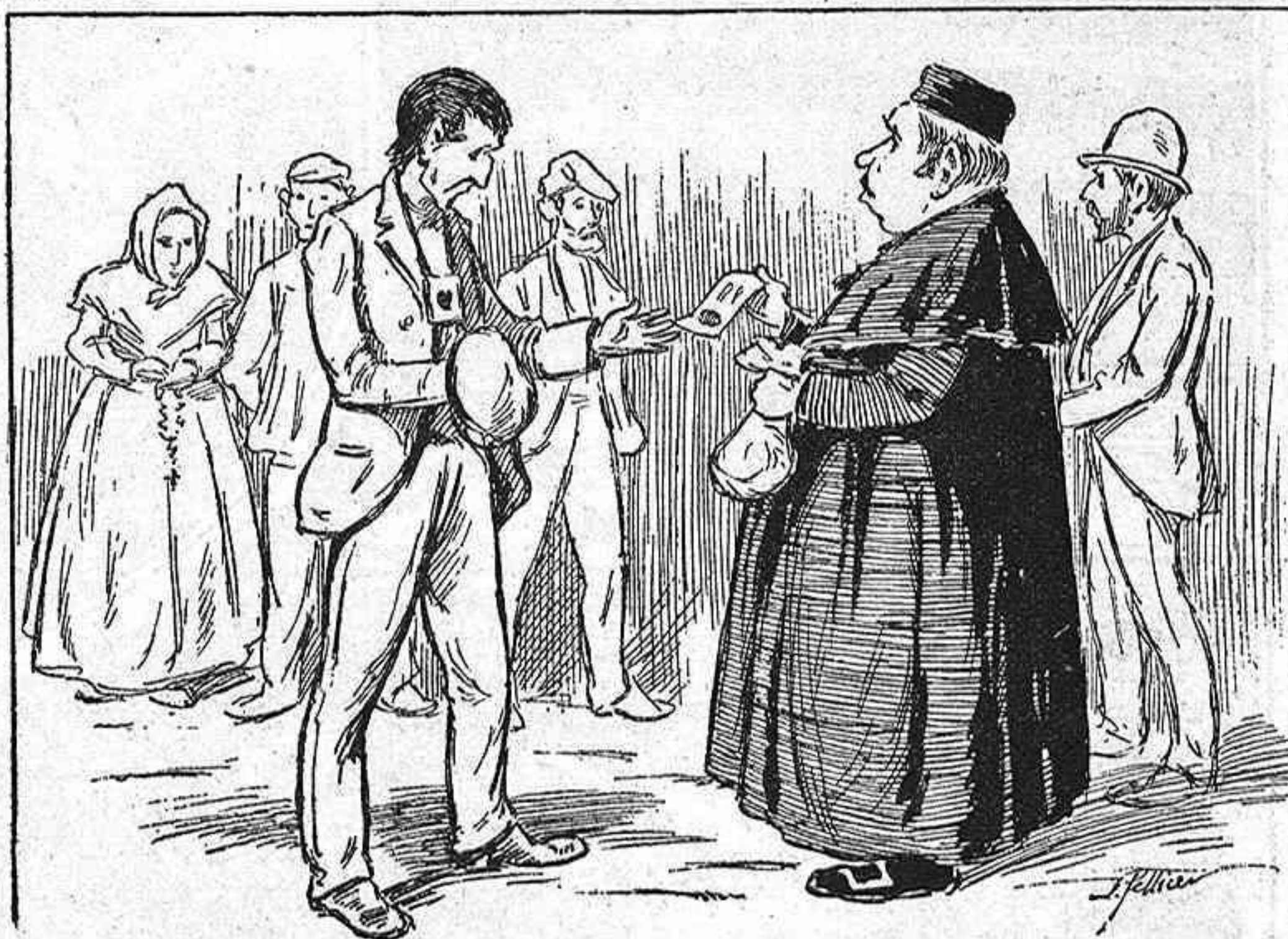
Comprenent que la broma feya ja massa temps que durava, un día el senyor Amat dona amablement el desahuci á la *Colombófila*, invitantla á derribar la caseta que allí té edificada y á tornar á deixar aquell bossí de jardí tal com al rebre'l va trobarlo.

La *Colombófila* remuga, l' arcalde insisteix, els de la caseta alegan no sé quins privilegis y 'l senyor Amat acaba dihentlos:

—Avuy som el día hù: si 'l día 30 no han desocupat vostés el jardí, las brigadas municipals vindrán á ferho.

Ha passat el día 30 y 'l 40 y 'l 50... y la barraca de la *Colombófila* no s' ha mogut.

¡Senyor arcalde, senyor arcalde!.. Aixó no está bé.

—Jo soch una persona molt piadosa, que vaig á missa cada diumenge y á confessar cada mes...
—Aquí teniu cinch duros.

Jo no diré que sigui necessari passarho tot á sanch y á foch; pero soch de parer que 'l prestigi de l' autoritat ab tots aquests actes de debilitat no hi guanya gran cosa.

Las ordres, ans de donarse, 's meditan bé, molt bé; pero una vegada dictadas, cal ferlas cumplir.

Recordis—y perdoni la manera de senyalar—d' aquell ditxo famós: *Qui amenassa y no pega...*

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

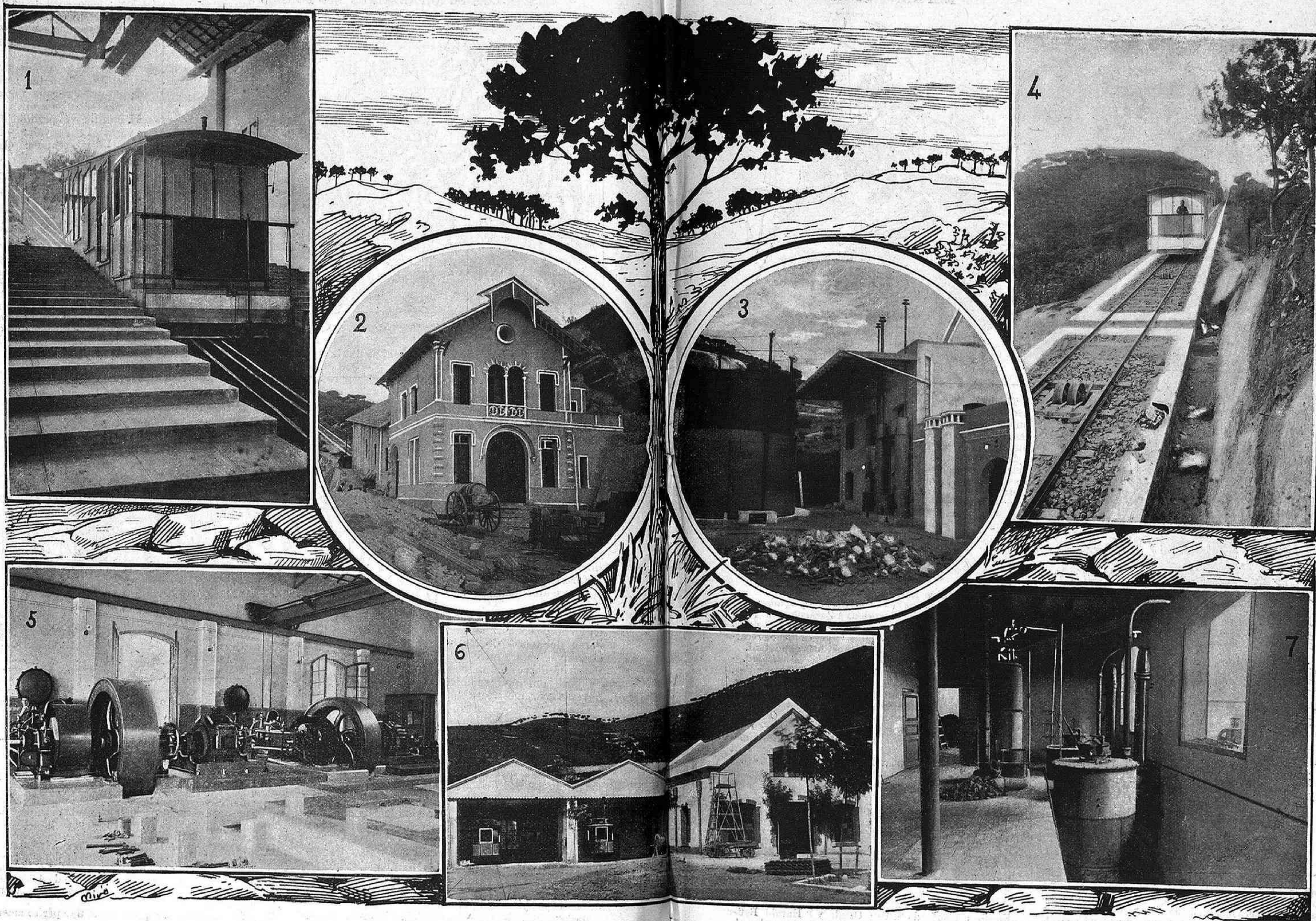
MONÓLECHS per APELES MESTRES.—Cada día 'l popular poeta artista 'ns sorprén ab una nova mostra de la flexibilitat de son talent extraordinari. La seva lira té totas las cordas: la seva ploma es apta pera 'l cultiu de tots els géneros.

Aquest any mateix va tenir á bé despenjarse ab dos ó tres obras destinadas á la escena que sigueren altras tants éxits del naixent *Teatre líric catalá*. ¿Quí havia de imaginar que l' autor de las *Baladas* y 'ls *Idilis*, dels *Poemas de mar*, de *Margaridó* y *L' estiuhet de Sant Martí*, logrés combinar quadros tant vius, tan exuberants de vida, y tan impregnats de poesia, en el trespol sempre estret y escabros del escenari?

Donchs major será la sorpresa qu' experimentarà 'l lector fullejant l' últim llibre que acaba de donar á la estampa, y que conté una dotzena de *Monólechs*, cada un dels quals pot considerarse com á modelo de fina observació realzada per un humorisme de bona lley, que no decau un sol instant.

En cada monólech ens presenta un tipo perfectament

FERROCARRIL FUNICULAR DEL TIBIDABO

1. Interior de la Estació de sortida.—2. Vista general de la Estació de sortida.—3. Instal·lació dels gasògens Dowson per a la producció del gas pobre.—4. La línia. Un cotxe en moviment.—5. Sala de màquines.—6. Exterior de la Sala de màquines y Dipòsit de cotxes.—7. Calderas de gas pobre.

(Fotografias del Centro Fotográfico Artístico. R. SOLER.)

REFRANS EN ACCIÓ, Ó LA

En vá la mare vigila
si se 'n amaga la filla.

Qui calla, dorm á la palla.

Avans no 't burlis d' algú,
mira primer lo qu' ets tú.

definit y admirablement caracterisat, desengranant las caborias que li passen pel magí, qu' en alguns son verda-
deras manías, pero manías de un sabor sempre agradable
y picant y de una tirada cómica verdaderament xocant,
aixís per la seva originalitat com per sa felís expressió.

També l' Apeles sab riure, ab aquella sana expansió
propia dels autors cómichs dotats de gracia ingénita, y
que no necessitan apelar may ni á lo xavacá ni á lo gro-
tesch pera encomanar al públich els esclats del seu bon
humor.

No pochs actors catalans trobarán en l' últim llibre
del celebrat escriptor materia apropósit pera encarnar
las figuras y 'ls tipos á que ha donat vida 'l seu ingeni
fresch y sempre juvenívol. Sos monólechs, fins careixent
com careixen casi tots ells d' acció, poden ser considerats
com obras típicas del *Teatro catalá*, destinadas á adquirir
—sempre que 's representin per actors intel·ligents y flexi-
bles—un relleu extraordinari á la llum de la bateria del
prosceni.

El tomo *Monólechs*, esmeradament imprés, ostenta una
graciosa cuberta en colors, dibuixada pel mateix autor.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

*Aragón, segunda serie de cuentos del país y agudezas ba-
turras por el Tío Jorje.*—Impresas á Zaragoza, n' hi ha
realment de molt saladas, reflectint l' ingeni del poble
aragonés, tan distint del andalús, puig es menos recar-
golat, menos hiperbólich, més franch, més expontani.

∴ *Tres problemas: La extinción de la mendicidad.—
Mejorar la situación del proletario. Instrucción popular,*
por Joaquin Nin y Tudó, con un dictámen de la *Barone-
sa de Wilson.*—Opúscul plé de bon sentit y ab solucions
prácticas perfectament aplicables á Barcelona.

∴ *Memoria sobre el estado y adelanto de las Obras del
Puerto de Barcelona, durante los años económicos de 1893
á 1899 y segundo semestre del último.*—En aquesta me-
moría bastant voluminosa la Junta de Obras del Port
dona compte circumstanciat de sos importants treballs.

RATA SABIA

PRINCIPAL

Els dos concerts de 'n Pau Casals y l' Harold Batier
sigueren per aquests dos artistes dos triunfos colossals.

SABIDURÍA DELS POBLES

Gos fart no empayta la cassa.

Som al ball y hem de ballar.

Lluytava 'l pianista Baüer ab el recort fresch del insuperable Pugno, al nivell del qual no hi arriba encare avuy; pero ab tot y aixó conseguí aplausos entusiastas y verdaderas ovacions, fent gala sempre de sa quadratura, y de una brillantés y una forsa verament extraordinaria.

En Pau Casals no ha de témer comparacions. Ningú com ell fá maravellas ab el violoncello. Un se queda extátich sentintlo. Es un portento de bon gust, d'elegancia, de primor y sobre tot d'expressió fonda y sentida que penetra en l'ánima. Sembla que ja no 's pugui arribar mes enllá, y cada vegada que se 'l sent se troba que 'n sab mes. Per ell no tenen secrets els grans mestres, lo mateix el santichs que 'ls moderns, lo mateix Bach que Lalo. Tot ho domina y ho abrillanta, com de purantho á través de son temperament privilegiat.

Gracias á son geni, es reputat en els principals païssos del mon com un dels primers y mes perfectes concertistas de violoncello. Per tot arreu ahont se presenta, desperta l' admiració y l' entusiasme. Próxim á partir per una llarga excursió á Méjich, els Estats-Units y 'l Canadá, veurán aquells païssos que aquí á Espanya tenim alguna cosa mes que toreros.

Que retorni plé de gloria y carregat de dòllars, es lo que desitjem á nostre ilustre concertista.

Dijous inaugura sas funcions en aquest teatro la companyia cómic-dramática castellana, dirigida per D. E. Sánchez de León, y en la qual figura com á primera dama la seva esposa D.ª Carlota Lamadrid. Segons els cartells conta ab un escullit repertori.

LICEO

A un y a'lre costat dels pórtichs s' hi ostentan ja 'ls grans cartells, que anuncian l' abono de la temporada de Tardor y Hivern de 1901 á 1902.

L' elenco d' artistas es realment de *primo-cartello*, y entre las novedats que s' ofereixen s' hi contan l' estreno de l' ópera de 'n Pedrell *I Pirinei*, de la de Nicolaj *Le Vispe comari di Windsor* y *Il crepúscolo degli Dei*, última part de la tetralogía de Wagner, ab la qual se inaugurarà la temporada á mitjans del próxim mes de Novembre. L' obra será dirigida pel famos mestre alemany Franz Fischer, y posada ab tota esplendidés, estrenantse cinch decoracions dels Srs. Urgellés y Junyent, pintors que sigueren designats en un concurs celebrat al efecte.

Tant la dona com l' infant son com els homes els fan.

Ab tot aixó, la próxima temporada lírica del Liceo, promet ser tan espléndida com interessant.

ROMEA

Lluyta de cacichs ó las eleccions de regidors es un nou y animat sainete catalá de 'n R. Ramón y Vidales. L' obra tendeix á posar de relleu las murriadas, travessuras, coaccions, compra de vots y tota mena de immoralitats comesas en un poble rural ab motiu de unas renyidas eleccions. Y l' autor ho consegueix plenament donant vida á un aixám de tipos, ben cassats del natural, que intervenen en una serie d' escenas y epissodis sumament divertits y ademés edificants.

La nota cómica justa, es á dir sense exageracions ni rebuscaments de cap mena, predomina y se sosté en tota

DEL NATURAL

—Miréu si treballa el clericalisme!... Fins las agullas dels tranvías han caygut en mans dels frares.

l'obra, que 's desenvolupa sempre ab una gran naturalitat fent gala l'autor de un notable desembrás en el moviment de las figuras.

¡Quína llástima que no tots els actors despleguessin en l'interpretació aquell cuidado exquisit á que 's fá acreedora una producció de verdader mérit escénich y literari, com es aquest acabat quadro de malas costums! Per lo mateix que se surt de las xavacanadas usuals, devían algúns mirarla ab especial carinyo, fent tot lo que d'ells depengués pera identificar-se ab aquells tipus pintats tots ells de má mestra. Desitjém, de totas veras, poder examinar l'exemplar imprés, pera veure fins á quin punt han portat la seva escrupulositat en cumplir las acotacions del autor.

Ab tot y la interpretació que no duptém millorarà en las representacions successivas, el sainete alcansá un gran éxit de riallas sanas y de aplausos entussiasmas. Es un nou triunfo que s'ha de apuntar entre 'ls bons, el celebrat autor de *Uns capítuls matrimoniales desfets*.

NOVEDATS

No tením temps pera parlar en lo present número del concert donat pels solistas de la *Scola Cantorum* de París, ab el concurs del *Orfeo catalá* y baix la direcció del mestre Bordes.

Ho farém la senmana próxima.

Ahir devía comensar sas funcions en aquest teatro una companyia dramática baix la direcció dels primers actors, Srs. Piera y Buxens y de la qual forman part las primeras actrius Dolores Rodríguez y Carlota de Mena.

Entre las obras que 's proposa estrenar, n'hi figuran algunas de carácter melodramátich, degudas á diversos autors.

EN LOS DEMÉS
TEATROS

Res de nou al *Eldorado*. Y al *Granvia*, un cop efectuadas las obras d'abrich contra 'l fret que comensa á dèixarse sentir, se reanudarán las funciones posantse en escena *Las carceleras* ab tot l'aparato escénich de rúbrica. Ja recordarán que aquesta es una de las produccions més celebradas que representava en el *Tivoli* la companyia lírica valenciana.

Al *Tivoli-Circo-Equestre*, han debutat *Los Crescendos*, musicals eléctrichs que han sigut molt ben acullits pel públich. Pero allí qui continua tallant el bacallá es l'incomparable Rápoli, que ha prorrogat uns quants días mes la seva estada á Barcelona.

N. N. N.

¡FORA POBRES!

El Liberal: Caballeros, lágrimas de amarga hiel asoman á nuestros ojos y surcan por nuestra tez, al contemplar tanto méndigo muriéndose de hambre y sed por las calles, parques, plazas, porterías y cafés de la noble Barcelona.

Para extirpar de raiz, (ray!) de raiz, esa llaga cauterizándola bien de la caridad al fuego, para el día vintisset donarém una corrida ab sis toros de chipén que se 'n xuparán els dátils

la gent del *tarsa* y olé!

Ab els nobles sentimientos dels cataláns confiém; venid, donchs, caritativos á secundarnos con fe aportando á nuestra obra con pródiga esplendidez tota vostra tontería y tots els vostres diners.

L' Ajuntament: Dos mil pelas que la Pubilla ja 'n té.

Un manso: Aquí van cent duros,

El marquès del Poble Sec: Setze mil rals per un palco y per un bombo als papers.

Un fabricant: Cinch cents pesos. (Ja surtirán de la pell dels treballadors de casa.)

Don Pau dels Paus, president de la PEÑA ARISTOCRÁTICA:

Un duro y l' oferiment de que si som bons per algo sense cumpliments, manéu.

Un ganadero: Vuyt toros; sis ben cobrats, y els dos mes regalats pera una estona.

El senyor Pol, adroguer:

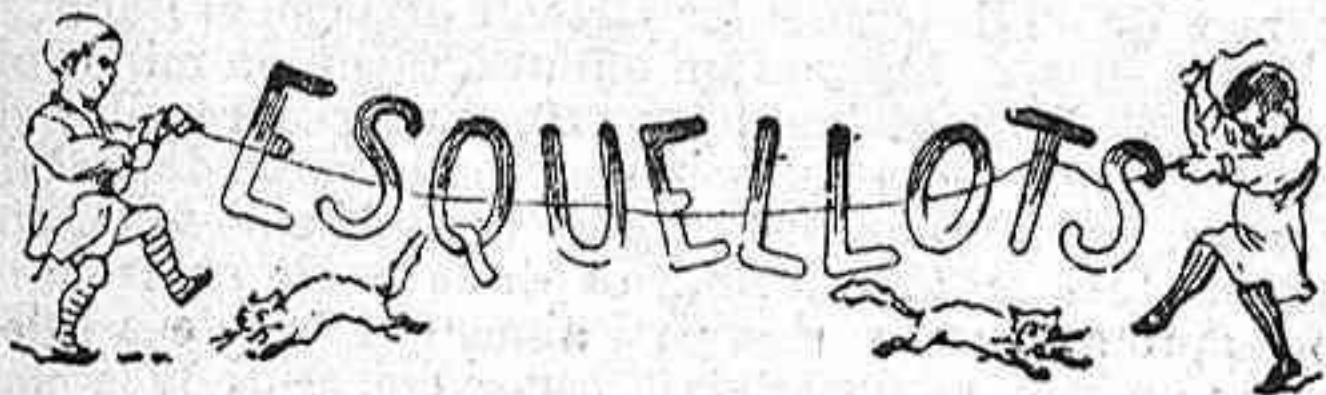
El meu retrato pel diari y després cinch mil ralets.

El públich: La gargamella, l' entussiasme, la veu, la vergonya, la decencia, els rals y l' enteniment.

En Girona: A mí apunteumhi
divuyt ó vint centimets.
Un caball: A mí las tripas.
Un toro: Y á mí la pell.

¡Ves si se 'n farán de quartos
contant ab tants elements!
Crech que d' aquest fet els pobres
serán mes ríchs qu' en Xifré.

JEPH DE JESPU

Un altre que se 'n va, perque l' atmósfera d' envejas y malas passíons que han creat alguns dels que aquí més blasonan de catalanistas, materialment l' asfixiava...

Aquest altre es l' Enrich Morera.

Encare recordo aquell epigrama musical que va estrenar una nit al *Lírich* fent caure com una massa feixuga las notas dels *Segadors*, sobre 'ls xarangueiros ecos de la *Marcha de Cádiz* y altres aires castellans, que 's desvaneixían com lleugeras bolvas empesas per l' huracá. Era una composició de mala fé; pero filla á lo menos del entusiasme de un apasionat.

En Morera l' tenía al cor aqueix catalanisme, que després, plé de desdeny, se li va girar d' espatllas, á penas va tractar de obrirse camí, fundant el *Teatre lírich catalá*. Lo que li passa aquí á tothom que intenta alsarse sobre 'l nivell de la vulgaritat.

Y avuy se 'n va á Madrit, ab una ópera nova, que ha escrit á Sitjes y ab el cap creador plé d' ilusíons.

No será difícil que allí trobi una acullida més cordial y sobre tot més profitosa, qu' en la seva terra.

«Ningú es profeta en la séva patria» diu el refrá, y deuria afegirs'hi: «pero molt menos encare si aqueixa patria es la malaventurada Catalunya dels catalanistas.»

Una reflexió de *El Liberal* apropósit de la corrida de demá passat diumenje:

«Los que como nosotros ponemos en la obra trabajo, dinero, ardor, lo mejor de nuestro sér, en ningún caso pueden fracasar. Si la fiesta diese resultado negativo, sería entonces el fracaso para un pueblo que no se conmovía ante la desgracia, *ni practicaba las obras de misericordia*; no para los que habían intentado hacer el bien.»

Apúntinse aquest descobriment els professors de Doctrina cristiana, qu' exerceixen sas funcíons en tots los estudis, colegis y instituts de segona ensenyansa.

Las obras de misericordia que fins ara eran 14, en lo successiu serán 15.

La XV y última fins ara: «Assistir á las corridas de toros organizadas per *El Liberal*.»

Ab motiu de la corrida, avuy sabém quins son e's regidors taurómacos y quins els enemichs del titulat espectacle nacional

Entre 'ls primers va distingirse 'l Sr. Lluch, sens dupte pera millor honrar al sant patró del séu apellido, que no en vá 'l pintan sempre ab un bou al costat.

Com també va sobressortir, fins al extrém de pronunciar un *eloquent* discurs, el sabater Sr. Jofra.

¡Simpatías professionals! Perque ¿saben en que se semblan els sabaters y 'ls picadors?

En que *pican sola*.

Crech que 'l públich fa mal en mostrarse disgustat de que 'l novell y ja célebre tranvía de Barcelona á Horta, fassa sortir cada mitja hora 'ls trens que fins ara etjegava cada quinze minuts, y de que s' acabi á las nou el servey de nit que fins ara 's prestava fins á las deu.

No sigui tonto 'l públich, y pensi que á menos trens menos desgracias.

Lo qual sempre es de agrahir.

Un altre cas demostratiu de com á Barcelona 's practica la beneficencia.

Una pobra vella, nomenada Filomena Simó, 's trobava á l' Hospital, y devían cansarse de mantenirla quan ab l' excusa de traslladarla á la Casa de Caritat, una criada del Hospital la va acompanyar fins al Parch, y un cop allí la va deixar sola y abandonada.

¡Si á lo menos l' hagués deixada davant de la gambia dels lleons, á l' hora de la refacció, aquella infelís s' hauría consolat fácilmente!

¡Perque sempre es un consol, caure d' extenuació, davant de unas bestias ben pescudas per l' Ajuntament! El consol de pensar:—¡Vaja, que si moro de aquesta, y torno á naixer, naixaré lleona!

En el primer pis de una hermosa casa del carrer nou de Sant Francisco, han quedat instaladas ab un luxu enlluhernador las oficinas de la nova empresa arrendataria de la recaudació de contribucíons.

No podrán queixarse 'ls contribuyents: se 'ls hi donará garrot, pero ab tot el *confort* imaginable.

Y además, siga la que 's vulga la séva sort, han de mostrarse arxi satisfets, sabent que las novas y luxosas oficinas, avants de funcionar van ser degudament benehidas per Mossén Magí Campmany, rector de la Bonanova.

El qual, segons diuen, interessa mes ó menos en el negoci del arrendament. ¡Figúrinse si al benehir las s' hi lluhiría, y si resultarà eficás la seva benedició!

Ja ho saben, donchs, els contribuyents deshauciats que desitjin passar á millor vida reconfortats ab tots els ausilis espirituals!

Ab verdader sentiment ens hem enterat de la renuncia que del càrrech de director de *La Vanguardia* ha fet el Sr. Sánchez Ortiz, y ab major pena encare en quant s' ha vist obligat á pendre aquest termini, per atendre al restabliment de la seva salut.

L' ausencia del Sr. Sánchez Ortiz representa una baixa important en l' estol de la premsa local, per quant sempre s' havia distingit per son talent, per sa caballerositat, per sa honradés y sobre tot per un amor sens límits á Catalunya y una aplicació constant al foment de la cultura de Barcelona.

Una carta de un amich de Buenos Ayres, ens dona pormenors del gran éxit obtingut pel nostre país, 'l fabricant de tabacos Sr. Malagrida, en son concurs universal de cartells. A l' oferta de premis per valor de 22,000 franchs, un d' ells, el primer, de 10,000, hi han plogut cartells, en número de mes de 500, molts d' ells notabilíssims, dels principals paissos del mon: de Alemanya, Fransa, Espanya, Italia, Inglaterra, Bèlgica, Suissa, Austria-Hungría, Russia, Suecia, Noruega, Turquia, Holanda, Dinamarca, Estats Units, Cuba, Puerto-Rico, Méjich, Venezuela, Brasil, Xile, Santo Domingo, Colombia, Paraguay, Uruguay, República Argentina, y fins de Filipinas y hasta del Japó.

ELS SET SUROS DE LA GRECIA

Conta 'l célebre Homero en un *parraf* que 's va des-cuidar d' inclur á la *Odissea*, que una vegada, á Atenas, varen reunir-se en el salonet de tresillo del *Partenon*, els set sabis de la Grecia. Després de discutir la jugada, el que va perdre, millor dit, el més burro dels set, va tenir que pagar las set *gaseosas* de reglament, que 's van fer portar en el *peristil* perquè ademés de que hi feya més fresca podían desd' allí gosar de millors vistas contemplant el pas d' un bé de Deu de noyas macas qu' anavan al temple de *Minerva*.

El pobre sabi grech va resignarse á ser el pagano, pero no se sabia avenir de la seva pega. Y com no hi ha res que cremi més que la *pega-grega*, el sabi, tot cremat, va jurarse á sí mateix que 'ls seus colegas no 's burlarian d' ell y que ja 's podían encomanar á *Neptuno* y al *Tritón*, que no se salvarían de la furia de una olímpica venjansa. Y, efectivament, quan els altres ja havían omplert las corresponents pipas ab fullas de *senigrech* y 's disposavan á donar un tom pel Monte de Venus-Sensual, el

pobre vensut, arplegant els set taps de las set ampollas de gaseosa, va dirlos:

—A veure, vosaltres que sou tan *sabis*... *¡Pela* que no feu aguantar aquestos taps de suro en posició vertical, damunt de l' aygua?

El més vell dels *pous de ciencia* va somriure llastimosament y, tots á una, van acceptar l' aposta. El mosso va portar aygua en una palangana molt historiada (una en que l' *Ulises* s' hi havia rentat la cara una pila de vegadas) y ja teniu als sis sabis fent probaturas ab els taps pera veure si 'ls podían fer sostenir drets en el líquit.

Set quarts d' hora, ni un minut més ni un minut menos, van estar tantejant l' experiment sense resultat; demostrant que no es tan fácil com sembla aixó de *traballá el suro*. Havían perdut la juguesca; l' altre no fa fer sino agafar tots set taps, reunirlos drets y ab una sola mà ben apre'ats sumergirlos verticalment al fons de la palangana; un rato va restar aixís, sense deixarlos de la mà y quan va coneixer qu' estavan prou empapats d' aygua, va acompanyarlos á la superfície, deixantlos nadar allí, ahont van quedarse drets y tiessos, compactament units, com si una atracció misteriosa els privés de decantarse.

Els sis sabis de la Grecia van quedar, com si 'ls parlessin en grech, ab un pam de boca oberta, ni més ni menos qu' aquells ninots que venen al *Siglo*, que s' empassan las pilotas que 'ls hi tiran.

Fins que 'l guanyador de l' aposta va treure'ls del encantament allargant la mà y dihentlos ab veu ronea, com si fos un tró enviat de las *Harpías*:

—Apa, noys, no val á badar; *pagandu, pagandu...* qu' es *carundio de presente*...

Y els ilustres amoscats van llensar un renech á *Jove* y van *puginar la pela* desseguida.

El Sr. Malagrida pot envanirse de haver interessat á tots els artistes del mon.

La exposició pública dels cartells devía obrirse en un local grandió y d' excelents condicions de llum, el día primer del corrent mes de octubre.

Pera constituhir el jurat, el Sr. Malagrida va tenir la felís idea de invitar als centres estrangers que tenen vida legal á Buenos Ayres, á designar un delegat competent, que al mateix temps que vetlli pels interessos dels artistes de son país respectiu, obri ab plena justicia. El Jurat ha quedat constituhit per las següents personas:

D. F. Turtl pel *Deutsche Schulverein*; Godofred Nüesch, per la *Societat Federal Suissa*; Angel Tommasi, per l' *Associazione artistica italiana*; Emili Hugé pel *Club francés*; W. Ferris Biggs, per la *Societat literaria inglesa*; Dr. Ernest Frias, per el *Club oriental*; Ernest de la Cárcova, per la *Societat Estímul de Bellas Arts*; Dr. D. Joseph Solá pel *Club espanyol*, y Dr. D. Miquel Cané, senador, ex-ministre argentí á Europa y eminent crítich, designat per la Casa Malagrida, com á representant de aquell país.

Després de passar per l' alambí de aquest jurat internacional, el cartellista que tinga la sort de obtenir el primer premi, podrá gaudirse justament ab el títul de *campeó del mon*.

Un diputat días enrera va interpelar á n' en Villanueva, á propósit del cultiu del tabaco en la Península, recordantli qu' en la seva visita á Vilafranca, alguns agricultors que han fet ensaigs de aqueixa preciosa planta, 'l van obsequiar ab alguns cigarrs magníficament elaborats.

—En efecte—va respondre 'l ministre de l' Agricultura—y per cert que aquell tabaco vaig trobarlo escelent.

Pero...—va afegir—l' assumpto ha de meditar-se molt, per no privar al Tresor de un gran ingrés com el que representa l' arrendament dels tabacos.

Pero, Sr. Ministre ¿y en el gran déficit que repre-

senta per la butxaca dels agricultors, privats de cultivarlo, cóm es que no s' hi fixa?

Si 'ls governs han de servir no més que pera cohibir la lliure expansió de la riquesa, lo primer que sobra en aquest país son ells.

Convencis, Sr. Villanueva, que no valen ni una pipada de aquell escelent tabaco que li varen fer tastar els agricultors vilafranquins, creguts de que ab aquest argument se 'l farían seu.

Pero per lo vist van enganyarse de mitj á mitj.

Vosté se 'l va fumar, y ells encare escupan.

Un eco de l' última verema.

—¡Ay, que n' están de malalts aquests rahims!—deya un barceloní de la broma.

—¿Y aixó, per qué?—interrogava 'l pagés mitj alarmat.

—¿Qué no veu que tenen grans?

SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN LO ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA-LATOSA.—*A-gra dar-te.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Moll—Llom.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Las claus de Girona.*
- 4.ª ROMBO.—

D
P O T
P I L O T
D O L O R E S
T O R I L
T E L
S

- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Palermo.*
- 6.ª CONVERSA.—*Paca.*
- 7.ª GEROGLÍFICH.—*Una tassa de té.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20.

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olmo, 8
Tinta Ch. Lorilleuz y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Acaba de publicarse

A PUNTA DE PLUMA

por ALFREDO CALDERON

TOMO 79 DE LA COLECCIÓN DIAMANTE

Precio 2 reales

S' acosta el día de l' aparició del
ALMANACH

DE

LA ESQUELLA de la TORRATXA

El mes popular dels almanachs literaris y artístichs que 's publican á Espanya
Profusa ilustració original d' artistes de cap d' ala.
Variat text degut als mes notables escriptors

PRECIOSA CUBERTA EN COLORS

(LA ÚLTIMA PARAULA DE LA TRICROMÍA)

Preguém als corresponsals que fassin els encàrrechs ab temps, evitant aixís els inconvenients que reportan els corre-cuytas d' última hora.

Se ha publicado el
ALMANAQUE BAILLY-BAILLIERE
Ó SEA
PEQUEÑA ENCICLOPEDIA POPULAR
DE LA VIDA PRÁCTICA
PARA 1902
PRECIOS
En rústica, Ptas. 1'50 | Encuadernado, Ptas. 2

OBRA DE GRAN ÉXITO
CHIRIGOTAS
POR
DOYS (Daniel Ortiz)
Un tomo en 8.º ilustrado por
Apeles Mestres, Ptas. 1.

Nova
MONÓLECHS
PER
APELES MESTRES
Preu 2 pessetas

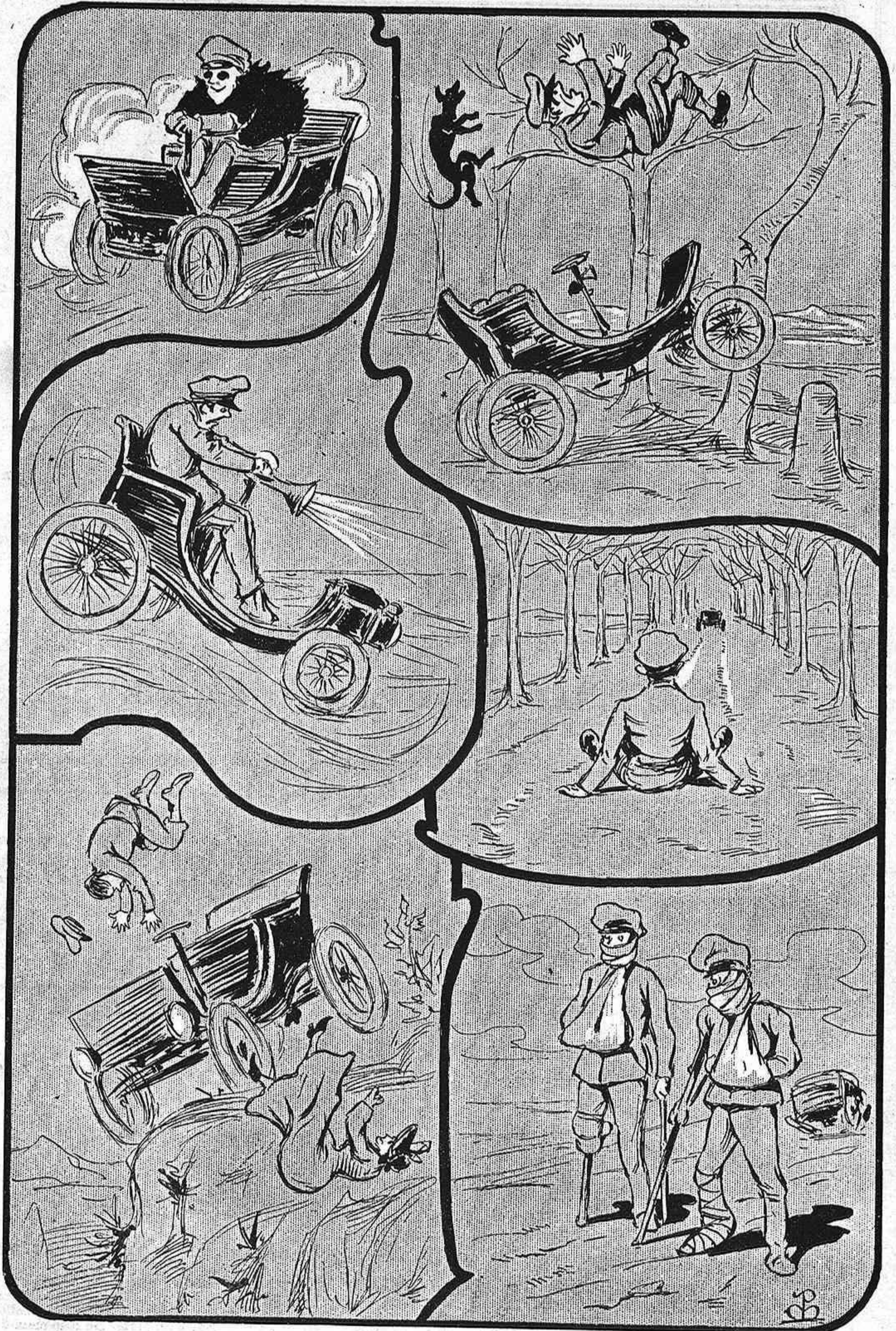
— Dijous vinent, dia 31 —
EN CELEBRACIÓ DE LA DIADA DELS MORTS
LA ESQUELLA DE LA TORRATXA
publicarà un número de carácter extraordinari

Text y dibuixos d' assumptos macábrichs
Calaveradas dels difunts — Epitafis per tots els gustos — Funebrierías

Ab tot y ser un número verdaderament extraordinari el preu no variarà
10 céntims — Dijous que vé — 10 céntims

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

DELICIAS DEL AUTOMÓVIL

Al emprendre la carrera:
—¡Aixó es gosar, caballés!

Al sé á mitja carretera:
—¡No m' engallinarán més!